

Bemærkninger til forslaget

Justitsministeriet nedsatte i skrivelse af 29. maj 1948 et sagkyndigt udvalg, der i samarbejde med tilsvarende udvalg i Norge, Sverige og Finland skulle drøfte spørgsmålet om en særlig lovgivning om kunstig befrugtning. I 1953 afgav udvalget betænkning nr. 29 med udkast til lov om insemination. Denne betænkning har imidlertid ikke givet anledning til fremsættelse af lovforslag.

Siden begyndelsen af 1930'erne har man anvendt insemination som middel mod barnløshed i ægteskab. I begyndelsen praktiserede man især homolog insemination. Men i de senere år har inseminering med sæd fra fremmed donor (heterolog insemination) været stærkt stigende. I dagspressen er det således oplyst, at man på et stort amtssygehus daglig inseminerer mellem 7 og 10 kvinder. Jurister har gentagne gange gjort opmærksom på de vældige problemer, som insemination med sæd fra fremmede donorer rejser (se f. eks. Aktuelt den 29. december 1979, Frederiksborg Amts Avis den 12. marts 1980 og Ugeskrift for Retsvæsen den 15. marts 1980).

De juridiske problemer er mange. Problem for donor: Har jeg børn? Hvordan sikres donors anonymitet? Hvis ægtemanden fortryder, skal myndighederne så bestræbe sig på at få navnet på den biologiske far? Hvis donor bliver dømt som far, skal så alle de af faderskabet følgende retsvirkninger indtræde?

Problem for barn: Hvem er min far? Skal barnet udelukkende have retsforhold til de nye forældre som ægtebarn? Er det holdbart, at man vil skjule for et barn, hvem dets far er? Vil et barn kunne kræve erstatning, hvis det erhverver invaliditet som følge af tekniske fejl under inseminationen?

Generelle problemer: Skal det være tilladt at bruge nedfrossen sæd i mange år, så sæd fra en donor i 1981 bliver til et barn i 2045? Hvem skal udvælge donor? Hvem skal kunne foretage inseminationen? Skal der tilladelse til befrugtning ved donor – og da på hvilke betingelser? Hvem har ansvaret, hvis der sker en væsentlig fejl? Hvordan skal et sådant ansvar i givet fald gøres gældende?

Hvordan vil man sikre sig, at private inseminationsbureauer ikke vinder frem? Ifølge annoncer i dagspressen, kan man blive »gravid pr. donor – uden statens indblanding«, (se f. eks. Aktuelt den 29. december 1979, jfr. også Vejle Amts Folkeblad den 11. februar 1980). Hvordan vil man sikre sig den arvebiologiske kontrol? Hvordan f. eks. sikre sig, at et sådant bureau ikke bruger sæd med gonokokker?

Tillader man heterolog insemination i en ægteskabssammenhæng, hvad er der så til hinder for, at man også inseminerer ugifte? Men er det socialt acceptabelt at frembringe børn, der bliver faderløse? Hvis heterolog insemination bliver stærkt udbredt, kan det ske, at de mest gavmilde donorer sætter så mange børn i verden, at de eller deres børn igen en dag træffer hinanden og måske gifter sig – uden at vide, at de er i familie med hinanden. Konsekvensen af en udvidet inseminationspraksis vil let blive helt uoverskuelig, især hvis man begynder at eksperimentere med forskellig sæd for at fremme en bestemt mennesketype. Da har mennesket givet sig teknologien med dens krav om effektivitet i vold.

Heterolog insemination kan tillige skabe store psykiske problemer. Der foreligger eksempler på, at ægteskaber, hvor man har praktiseret heterolog insemination, er endt med skilsmisse, eller de psykiske komplikationer har været så overvældende, at man har overvejet abort. Efter udført abort har man også overvejet adoption. Hvad med om man før den udførte heterologe insemination havde overvejet adoption?

Heterolog insemination implicerer også afgørende etiske spørgsmål. I Aktuelt den 29. december 1979 udtaler lrs. Niels Th. Kjølbye, at det må kunne sidestilles med ægteskabsbrud, hvis en gift kvinde bliver gravid ved insemination, uden at ægtemanden har sagt ja til det. Derimod mener Kjølbye, at sagen stiller sig anderledes, hvis en mand bliver donor uden at spørge sin hustru. Selve afgivelsen af sæden kan sikkert ikke sidestilles med et ægteskabsbrud, siger Niels Th. Kjølbye. Han gør dog opmærksom på, at det kan belaste et ægteskab